

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНИМИ ВИТРАТАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ У ГАЛУЗІ СВИНАРСТВА

І. М. МЯГКИЙ
*Науково-дослідний центр
"Запорізька агропромпродуктивність"*

Досліджено управління операційними витратами виробництва свинини залежно від частки витрат в ціні реалізації переробним підприємствам.

Постановка проблеми. На аграрних підприємствах найскладнішою та найвідповідальнішою сферою управління є управління виробничими процесами, оскільки на цю сферу приходиться основна частина витрат підприємства. Водночас саме в даній сфері й формується основна частина витрат підприємства [10]. Для ефективного ведення свинарства важливу роль відіграє контроль за операційними витратами, в цьому аспекті має значення межа прибутковості для цих витрат. Для чого необхідно вивчити ці витрати як складову ціни реалізації переробним підприємствам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню ефективності операційних систем присвятили свої праці у сфері виробничого й операційного менеджменту відомі українські та зарубіжні вчені: П. І. Белінський, В. О. Василенко, В. П. Галушко, Л. О. Гелловей, О. Д. Гудзинський, Д. Б. Ділворс, О. В. Дорофєєва, Й. С. Завадський, Л. Д. Залевський, В. О. Козловський, А. С. Курочкін, С. Д. Ільєнкова, Л. О. Лопатенко, М. В. Макаренко, В. М. Макаров, В. М. Малес, Т. В. Маркіної, О. М. Махаліна, А. П. Мухлеманн, В. М. Нелеп, Г. В. Осовська, І. Н. Пашенко, Я. Д. Плоткін, А. М. Стерлігова, В. Д. Стівесон, І. Х. Степаненко, О. М. Сумець, Т. І. Ткаченко, І. Г. Ушачев, Р. Фатхутдінов, Р. Б. Чейз, Н. Д. Еквілайн, Р. Ф. Якобс та ін. Водночас питання удосконалення управління операційними витратами не були предметом детального дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених.

Мета статті – дослідження розміру частки витрат на корми, пряму оплату праці, паливно-мастильні матеріали в ціні реалізації переробним підприємствам, достатньої для ефективного ведення свинарства.

Виклад основного матеріалу досліджень. У системі управління підприємством і його підрозділами важливу роль відіграє контроль. У широкому розумінні контроль – це перевірка відповідності фактичних характеристик (процесів, діяльності, об'єктів) установленим вимогам (обмеженням). Контроль є обов'язковою функцією управління будь-якою складною системою. На підприємстві контролю підлягають усі матеріальні та грошові потоки, виробничі процеси, діяльність людей, витрати ресурсів і результати. Такий глобальний контроль дає змогу з'ясувати, наскільки діяльність підрозділів усіх ієрархічних рівнів відповідає чинному регламенту, установленим завданням і наскільки вона ефективна [2].

Будь-які витрати орієнтовані на певний результат. Тільки це виправдовує їхню доцільність [3]. У структурі собівартості свинини по Запорізькій області у 2012 р. (рис. 1) найбільшу частку займають витрати на корми та прямі витрати на оплату праці, тому контроль над ними має важливе значення для ефективної операційної діяльності свинарства, важливим чинником є витрати на паливно-мастильні матеріали, оскільки ці витрати переважно залежать від цін на дорогі ресурси, що переважно імпортуються (нафта, газ).

Оскільки для ефективного ведення свинарства необхідно, щоб собівартість була меншою від ціни реалізації [1], ефективність витрат на корми, паливо та оплату праці слід вивчити як складову ціни реалізації переробним підприємствам. На основі показників собівартості свиней на м'ясо в живій масі за 2010 – 2012 рр. (прямі витрати в розрахунку на 1 ц продукції на корми, паливо та оплату праці по регіонах України) [4 – 9] було розраховано частки витрат на корми, паливо та оплату праці у відповідній ціні реалізації в регіоні.

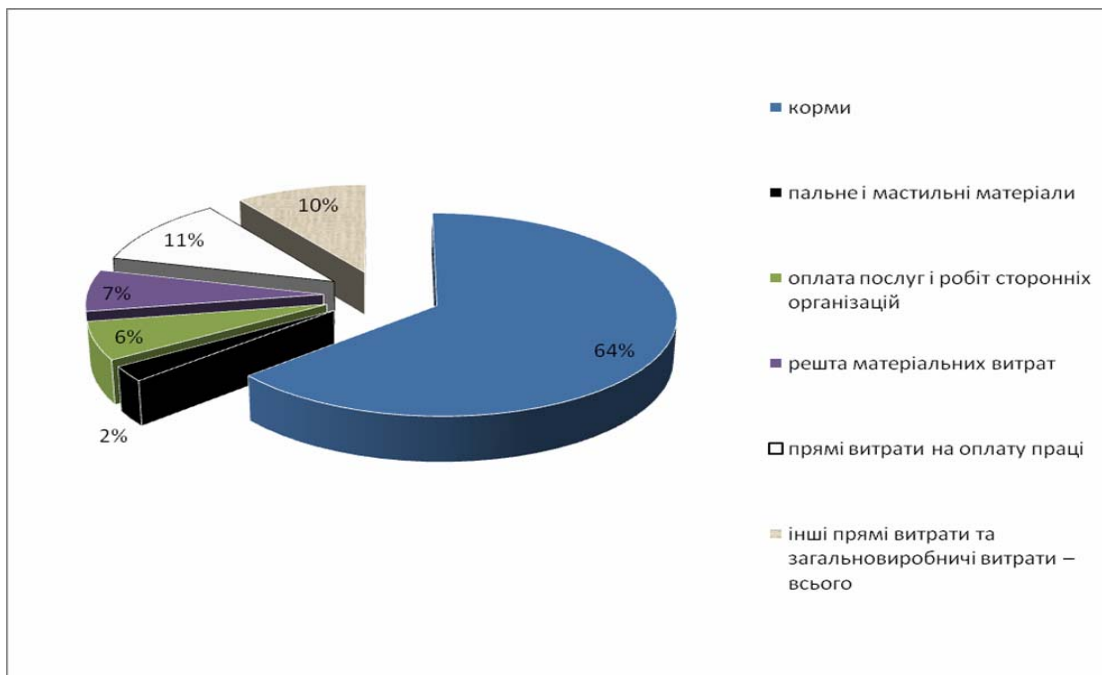

Рис. 1. Структура собівартості свинини на сільськогосподарських підприємствах Запорізької області у 2012 р. [6]

За рівнем рентабельності розраховані розміри частки витрат згруповано в шість груп:

- рівень рентабельності був меншим або дорівнював –10 % (27 випадків);
- рівень рентабельності був більшим від –10 % або дорівнював –5 % (17 випадків);
- рівень рентабельності був більшим від –5 % або дорівнював 0 % (17 випадків);
- рівень рентабельності був більшим від 0 % або дорівнював 5 % (7 випадків);
- рівень рентабельності був більшим від 5 % або дорівнював 15 % (7 випадків);
- рівень рентабельності був більшим від 15 % (6 випадків).

Результати групування частки витрат наведені в табл. 1

Таблиця 1

Залежність ефективності галузі свинарства сировинних господарств від частки витрат в ціні реалізації переробних підприємств.

Група за рівнем рентабельності, %	Середній по групі рівень рентабельності (збитковості), %	Середня по групі частка вартості витрат від ціни реалізації переробним підприємствам		
		на корми	паливно-мастильні матеріали	прямі витрати на оплату праці
1	2	3	4	5
<= -10	-19,60	74,89	3,24	15,52
> -10 або = -5	-7,40	72,93	2,49	9,61
> -5 або = 0	-2,57	64,65	2,00	9,10
> 0 або = 5	2,56	64,79	2,14	8,47
> 5 або = 15	9,66	61,57	1,93	6,62
> 15	33,17	50,66	1,90	6,23

Як видно з таблиці, середні відсотки по групі, де рівень рентабельності був більшим від 0 % або дорівнював 5 %, мають незначні відхилення від відповідних показників у групі, де рівень рентабельності був більшим від –5 % або дорівнював 0 %, тому як показники ефективної операційної діяльності у тваринництві було взято відсотки по групі, де рівень рентабельності був більшим від 5 % або дорівнював 15 %. Тобто ефективне ведення операційної діяльності у свинарстві передбачає, що вартість кормів повинна дорівнювати або бути меншою від 61,57 % виручки від реалізації свиней на м'ясо в живій масі переробним підприємствам, відповідно вартість паливно-мастильних матеріалів – 1,93 %, а прямі витрати на оплату праці – 6,62 %.

Відповідність цих часток практичним показникам у господарствах наведена у табл. 2.

Таблиця 2

Залежність ефективності галузі свинарства аграрних підприємств від структури операційних витрат

Ефективність свинарства	Рік	Господарство	Частка вартості витрат від ціни реалізації переробним підприємствам		
			на корми	паливно-мастильні матеріали	прямі витрати на оплату праці
Випадки, коли господарства отримали збитки у свинарстві	2011	СТОВ "Токмачани	75,14	5,1	9,49
	2010	СТОВ "Токмачани	133,61	7,84	15,88
	2010	ТОВ "Агро-Континент"	56,37	2,91	17,25
	2010	ПрАТ "Агро-Нива"	73,47	1,96	22,01
	2009	ТОВ "Агро-Континент"	77,46	2,55	23,06
	2009	ТОВ "Зоря"	116,74	8,08	53,58
	2009	ТОВ "Родіна"	219,38	6,34	66,14
Випадки, коли господарства отримали прибутки у свинарстві	2011	Розівська дослідна станція	72,41	1,95	48,47
	2009	ПАТ "Племзавод "Степной"	48,79	1,7	9,34
	2011	ТОВ "Агропромислова компанія"	53,34	1,14	5,7

Дані табл. 2 свідчать, що дотримання розмірів витрат на корми, паливо, оплату праці в рамках розрахованої частки витрат дає можливість вести ефективну операційну діяльність у свинарстві. Так, у господарствах, що мають частку витрат, що дорівнює або менша від розрахованих свинарство рентабельне (у ТОВ "Агропромислова компанія" ці показники відповідають як по витратах на корми, так і по витратах на паливно-мастильні матеріали та витратах на оплату праці, в ПАТ "Племзавод "Степной" частка витрат на оплату праці перевищує розраховану, але за рахунок меншої частки по витратах на корми операційна діяльність була також ефективною).

Висновки. Для ефективного контролю за операційними витратами у свинарстві важливе значення має показник частки цих витрат у ціні реалізації переробним підприємствам.

За ситуації 2010 – 2012 рр. ефективне ведення операційної діяльності у свинарстві передбачає, що вартість кормів має дорівнювати або бути меншою 61,57 % від виручки від реалізації свиней на м'ясо в живій масі переробним підприємствам, відповідно вартість паливно-мастильних матеріалів – 1,93 %, а прямі витрати на оплату праці – 6,62 %.

Список літератури

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: [Підручник.] — К.: КНЕУ, 2002. — 624 с.
2. Грещак М. Г., Гребешкова О. М., Коцюба О. С. Внутрішній економічний механізм підприємства: [Навчальний посібник.] — К.: КНЕУ, 2001. — 228 с.
3. Грещак М. Г. Економіка аграрних підприємств: [Підручник.] — К.: КНЕУ, 1999. — 542 с.
4. Статистичний бюлетень: Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2010 рік — Київ :Державна служба статистики України. — 2011 — 88 с.
5. Статистичний бюлетень: Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2011 рік — Київ :Державна служба статистики України. — 2012 — 88 с.
6. Статистичний бюлетень: Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2012 рік — Київ :Державна служба статистики України. — 2013 — 88 с.
7. Статистичний бюлетень: Реалізація продукції сільськогосподарськими підприємствами за 2010 рік — Київ :Державна служба статистики України. — 2011 — 112 с.
8. Статистичний бюлетень: Реалізація продукції сільськогосподарськими підприємствами за 2011 рік — Київ :Державна служба статистики України. — 2012 — 110 с.
9. Статистичний бюлетень: Реалізація продукції сільськогосподарськими підприємствами за 2012 рік — Київ :Державна служба статистики України. — 2013 — 110 с.
10. Чепіль Н. І. Дієвість методичного забезпечення управління витратами в аграрному секторі / Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. — 2008. Випуск 16. Том 3. — Кам'янець-Подільський: ПДАТУ. — С. 243 — 245.

Усовершенствование управления операционными затратами аграрных предприятий в отрасли свиноводства

И. Н. Мягкий

*Научно-исследовательский центр
"Запорожскагропромпроизводительность"*

Исследовано управление операционными затратами производства свинины в зависимости от части затрат в цене реализации перерабатывающим предприятиям.

Improving management of operating expenses in pig agricultural enterprises

I. Myagkiy

The Zaporozhye research center of productivity of agriculture

Investigated Operational costs of pork production, depending on the particle losses in selling price of processing enterprises.